

Broedvogels van It Fryske Gea- terreinen rond De Feanhoop en in Gaasterlân in 2025

Romke Kleefstra & Jelle Postma

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Citeren als: Kleefstra R. & Postma J. 2025. Broedvogels van It Fryske Gea-terreinen rond De Feanhoop en in Gaasterlân in 2025. Sovon-rapport 2025/73. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto: Petgatten De Feanhoop, 5 mei 2025. Foto: Romke Kleefstra

ISSN-nr: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

E-mail: info@sovon.nl

Website: www.sovon.nl

Type informatie	Omschrijving/status	Datum
Versie	concept	21-10-25
Inhoudelijke toets	Jelle Postma	23-10-25
Vrijgave na conceptversie	Jelle Postma	23-10-25
Vrijgave na definitieve versie	Romke Kleefstra	18-10-25
Versie	definitief	18-10-25

Dit rapport is samengesteld in opdracht van It Fryske Gea

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding en dankwoord	5
2 Gebied.....	6
2.1 De Feanhoop	6
2.2 Gaasterlân	7
3 Werkwijze	9
3.1 Methode & veldwerk	9
3.2 Interpretatie en verwerking van de gegevens	10
3.3 Vergelijkingen met eerdere broedvogelinventarisaties	10
3.4 Weersomstandigheden	11
4 Resultaten	13
4.1 Broedvogels van De Feanhoop in 2025	13
4.2 Broedvogels van Gaasterlân	13
4.3 SNL-beheertypen De Feanhoop	14
4.4 SNL-beheertypen Gaasterlân	14
4.5 Vergelijking met eerdere karteringen rond De Feanhoop	15
4.5.1 Petgatten De Feanhoop 2003-25	15
4.5.2 Noarderkrite 2003-25	17
4.5.3 Bûtlân De Feanhoop 2023-25	17
4.5.4 Unlân fan Jelsma 1997-2025	18
4.5.5 Kobbelân 1997-2025	18
4.5.6 Verbinding Kobbelân-Unlân fan Jelsma 2012-25	18
4.6 Vergelijking met eerdere karteringen in Gaasterlân	22
4.6.1 Wikelerbosk 2003-25	22
4.6.2 Beamkamp 2018-25	23
4.7 Soortbesprekingen	24
Literatuur	26
Bijlage 1 Soortkaarten De Feanhoop en Gaasterlân 2025.	27

Samenvatting

In het voorjaar van 2025 zijn in opdracht van It Fryske Gea een achttal terreinen rond het dorp De Feanhoop en in Gaasterlân gekarteerd op broedvogels. Rond De Feanhoop gaat het om zes gebieden (118,9 ha), te weten Petgatten De Feanhoop (59,2 ha), Noarderkrite (21,4 ha), Bûtlân De Feanhoop (6,8 ha), Unlân fan Jelsma (12,8 ha), Kobbelân (8,5 ha) en verbinding Kobbelân-Unlân (10,2 ha). Vrijwel alle gebieden liggen op de zuidrand van Nationaal Park De Alde Feanen. In Gaasterlân (Gaasterland) zijn twee gebieden op broedvogels geïnterpreteerd, te weten het Wikelerbosk (12,7 ha) en de Beamkamp (13,9 ha).

Rond De Feanhoop werden alle soorten gekarteerd en dat leverde in totaal 54 soorten broedvogels op. Hiervan staan er negen op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten. De inventarisatie van de twee gebieden in Gaasterlân leverde een totaal van 25 soorten op, waarvan er 17 integraal zijn gekarteerd. Van deze soorten staat de Ransuil op de Rode Lijst. De overige acht niet gekarteerde soorten betroffen algemene soorten zangvogels.

Alle acht terreinen zijn eerder op broedvogels geïnterpreteerd, waarbij enkele tijdreeksen reeksen inmiddels een periode van bijna 30 jaar beslaan (Unlân fan Jelsma, Kobbelân). Vermoedelijk omdat de meeste terreinen relatief klein van omvang zijn (6,8 tot 59,2 ha) zijn in de reeksen geen hele grote veranderingen zichtbaar. Meest opvallend is de afname en/of het verdwijnen van grondbroeders in Petgatten De Feanhoop, waaronder ganzen (Grauwe Gans en Brandgans), eenden en weidevogels.

In dit rapport presenteren we de resultaten van de broedvogelkartering in 2025 en geven we de overzichten van de karteringen van alle acht gebieden door de jaren heen.

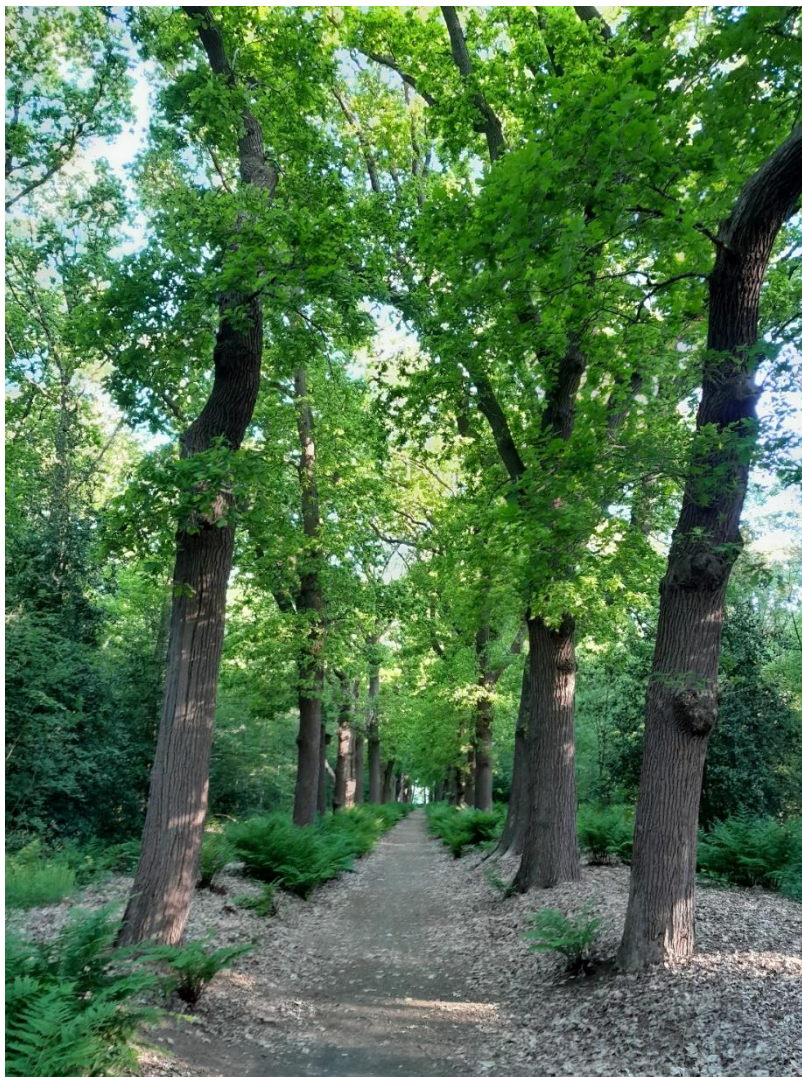

Petgatten De Feanhoop tijdens een 'dizige' zonsopkomst. Foto: Romke Kleefstra, 16 juni 2025.

1 Inleiding en dankwoord

In 2025 zijn in opdracht van It Fryske Gea terreinen rond De Feanhoop en in Gaasterlân gekarteerd op broedvogels, in totaal respectievelijk 112,4 en 26,6 ha. De inventarisatie vond plaats in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie. De kartering werd uitgevoerd door Romke Kleefstra en Jelle Postma van Sovon. In dit rapport beschrijven we de resultaten van de kartering en maken, daar waar mogelijk, vergelijkingen met eerder broedvogelinventarisaties.

Dank gaat uit naar Fryske Gea-medewerkers Germ van der Burg, Mark Hilboezen, Sip Veenstra en Harry Wijbrands voor het aandragen van informatie en vergunningen. Mark Hilboezen nam ook een conceptversie van dit rapport door. Bij Sovon waren Bas Hissel en Lara Marx behulpzaam bij GIS-werkzaamheden.

Wikelerbosk. Foto: Jelle Postma, 12 mei 2025.

2 Gebied

De eenheden De Feanhoop en Gaasterlân bestaan uit een achttal gebieden, variërend in grootte van 6,8 tot 59,2 ha. Hieronder worden ze beknopt beschreven.

Figuur 1. Ligging van de op broedvogels geïnventariseerde Fryske Gea-terreinen rond De Feanhoop (De Veenhoop).

2.1 De Feanhoop

Rond het dorp De Veenhoop (De Feanhoop) en het buurtschap Goëngahuizen gaat het om zes gebieden (118,9 ha; figuur 1), te weten Petgatten De Feanhoop (59,2 ha), Noarderkrite (21,4 ha), Bûtlân De Feanhoop (6,8 ha), Unlân fan Jelsma (12,8 ha), Kobbelân (8,5 ha) en verbinding Kobbelân-Unlân (10,2 ha). Vrijwel alle gebieden liggen op de zuidrand van Nationaal Park De Alde Feanen.

Petgatten De Feanhoop bestaat uit twee petgatencomplexen, gescheiden door smalle veenweiden. Het gebied kenmerkt zich met opgaand broekbos op de legakkers met verspreid liggend rietland, wat grotendeels vrij droog en verruigd rietland betreft. In enkele petgaten zijn nog kleine zomen nat rietland te vinden, met name in het westelijke petgatencomplex. Langs de westrand van het oostelijke petgatencomplex, 'Bonnebuskepetten' genaamd, loopt wandelpad en ligt op de oostflank een schelpenpad voor fietsers.

De *Noarderkrite* bestaat uit nat hooiland, dat gedurende het voorjaar geel kleurt van de Grote Ratelaar. Langs de Wide Ie bevindt zich een rietkraag van enkele tot circa 20 meter(s) breed.

Bûtlân De Feanhoop bestaat uit een met riet en wilgenstruweel boezemland en een grazig stuk boezemland direct ten westen van De Veenhoop. Vanaf het 'Bûtlân' loopt een rietzoom langs de Flearbosksleat naar Goëngahuizen.

Unlân fan Jelsma bestaat uit voormalige petgaten die al sinds jaar en dag dichtgegroeid zijn met elzenbroekbos. Daartussen liggen voormalige legakkers die vermaard zijn vanwege het gave blauwgrasland wat hierop te vinden is.

Op de legakkers van het *Kobbelân* is ook blauwgrasland te vinden, maar zijn de petgaten nog open en kenmerkt het gebied zich met nat tot vrij droog rietland, afgewisseld met wat opslag van wilgenstruweel. In de petgaten worden nestvloten voor Zwarte Sterns uitgelegd.

Tussen 'it Unlân' en 'it Kobbelân' ligt de verbindingszone die bestaat uit twee gegraven plassen in de vorm van petgaten, en die onderling met elkaar verbonden zijn. Het land rond de petgaten bestaat uit grasland met Pitrus, begraasd door schapen.

Karakteristiek beeld van het Unlân fan Jelsma; stroken blauwgrasland met daartussen opgaand elzenbroekbos met in de randen struwelen van wilg en gagel. Foto: Romke Kleefstra, 5 mei 2025.

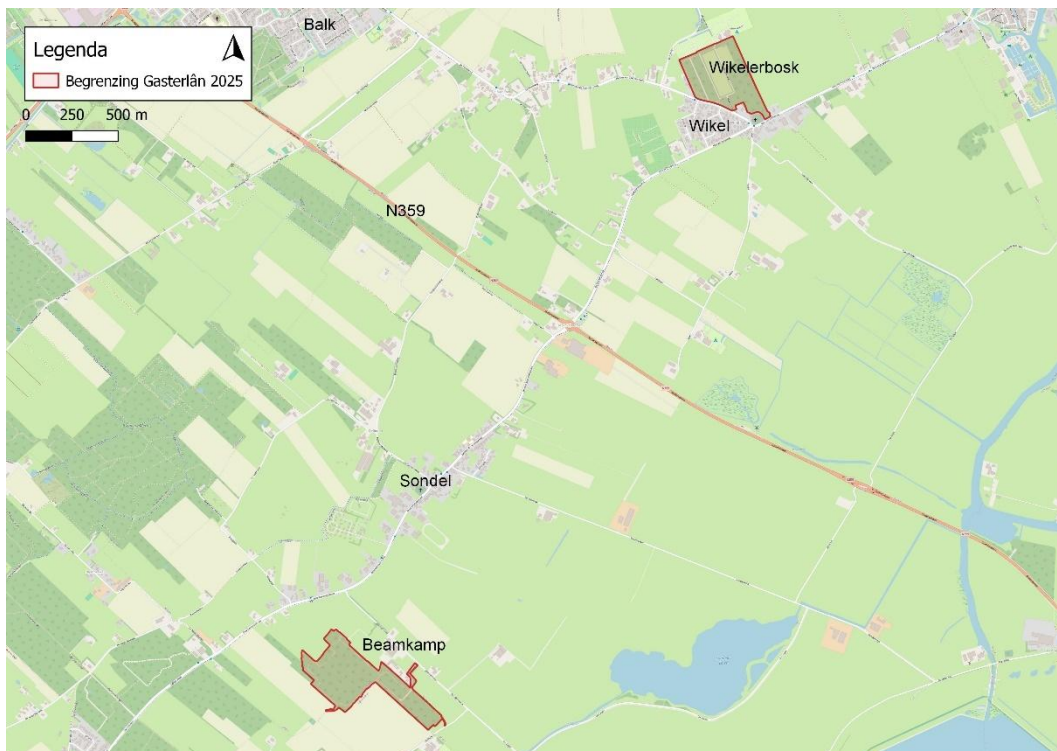
Karakteristiek beeld van het Kobbelân; stroken blauwgrasland met daartussen een afwisseling van open water en rietland, met hier en daar wat wilgenstruweel. Foto: Romke Kleefstra, 14 april 2015.

2.2 Gaasterlân

In Gaasterlân (Gaasterland) zijn twee gebieden op broedvogels geïnventariseerd, te weten Wikelerbosk (12,7 ha) en Beamkamp (13,9 ha; figuur 2).

Het *Wikelerbosk*, ook wel het 'Van Coehoornbosk' genoemd, is een park met een rijke stinzenflora op de rand van het dorp Wikel. Het kenmerkt zich met opgaand loofbos met daarin zware beuken. In het park ligt een grasland dat 's winters onder water staat en dienst doet als ijsbaan.

Beamkamp is een typisch stuk loofbos zoals in Gaasterland veel is te vinden; groeiend op rabatten, met veel zomereik en een ondergroei van hultst en varens. Beamkamp ligt iets ten zuiden van het dorp Sondel en nabij de Boswachterij Gaasterland, die grotendeels wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Figuur 2. Ligging van de op broedvogels geïnventariseerde Fryske Gea-terreinen in Gaasterlân.

Beamkamp, eikenbos op rabatten met een ondergroei van o.a. hultst en varens. Foto: Jelle Postma, 12 mei 2025.

3 Werkwijze

3.1 Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de Basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (van Manen 2024, Vergeer *et al.* 2023). Hierbij worden de meeste aanwezige soorten gekarteerd, met uitzondering van de meest algemene (Pimpelmees, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf, Winterkoning, Merel, Roodborst en Vink). In de twee gebieden in Gaasterlân was dat het geval, maar in de gebieden rond De Feanhoop zijn alle soorten ingetekend. In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de systematiek van het International Ornithological Committee (IOC).

De werkwijze was gericht op het registreren van zang, balts en overige waarnemingen, waarbij veel aandacht uitging naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. Bij roofvogels zijn nesten gezocht als de terreingesteldheid dit toeliet. Bij Zwarte Sterns zijn bewoonde nestvloten geteld. Grauwe Ganzen werden op een overeenkomstige manier gekarteerd als in Kleefstra *et al.* (2015) en Kleefstra (2020).

In het hele gebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht (tabel 1 en 2) die meest voor zonsopgang aanvingen. In de gebieden rond De Feanhoop werd geen apart nachtbezoek gebracht, maar werd voorafgaand aan de ochtendbezoeken op strategische punten gepost voor nachtactieve soorten. In Gaasterlân was het bezoek op 12 juni op nachtactieve soorten gericht (tabel 2).

Er is in totaal 26 uur en 55 minuten gespendeerd aan veldwerk in de gebieden rond De Feanhoop, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 13,6 minuten/ha. In Gaasterlân betrof dat 13 uur en 45 minuten, ofwel 31,0 minuten/ha. De relatief grote tijdsinvestering in Gaasterlân hangt samen met dat het twee kleine gebiedjes betreft, waartussen een afstand overbrugd moest worden.

Tabel 1. Bezoektijden aan het karteringsgebied De Feanhoop in 2025.

datum	begintijd	eindtijd	bezoekduur	N minuten
24 maart	05:50	10:40	04:50	290
14 april	05:45	10:45	05:00	300
5 mei	05:05	10:35	05:30	330
26 mei	04:30	09:55	05:25	325
16 juni	04:10	10:20	06:10	370

Tabel 2. Bezoektijden aan het karteringsgebied Gaasterlân in 2025.

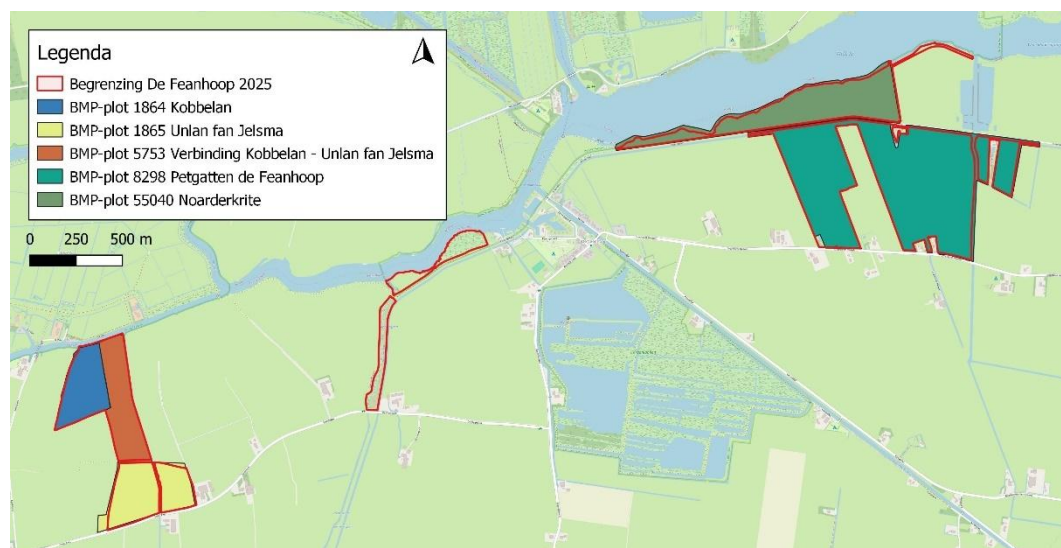
datum	begintijd	eindtijd	bezoekduur	N minuten
31 maart	07:40	09:41	02:01	121
17 april	06:49	09:26	02:37	157
12 mei	06:11	08:29	02:18	138
24 mei	05:56	08:43	02:47	167
12 juni	23:21	00:50	01:29	89
25 juni	05:54	08:27	02:33	153

3.2 Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria, vanwege het kleinere aantal bezoeken (van Manen 2024). Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database is zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata in de database en zijn weergegeven op de verspreidingskaarten.

3.3 Vergelijkingen met eerdere broedvogelinventarisaties

Vrijwel alle terreinen zijn eerder op broedvogels geïnventariseerd, wat het mogelijk maakt vergelijkingen te maken. Wel kunnen geïnventariseerde hectares afwijken, alsook de lijst met te inventariseren soorten. In veel gevallen gaat het om inventarisaties van alle soorten in proefvlakken (BMP/A), deels om karteringen in opdracht van It Fryske Gea. In figuur 3 staan de proefvlakken rond De Feanhoop weergegeven met de begrenzing van 2025, waarbinnen de vergelijkingen gemaakt zijn.

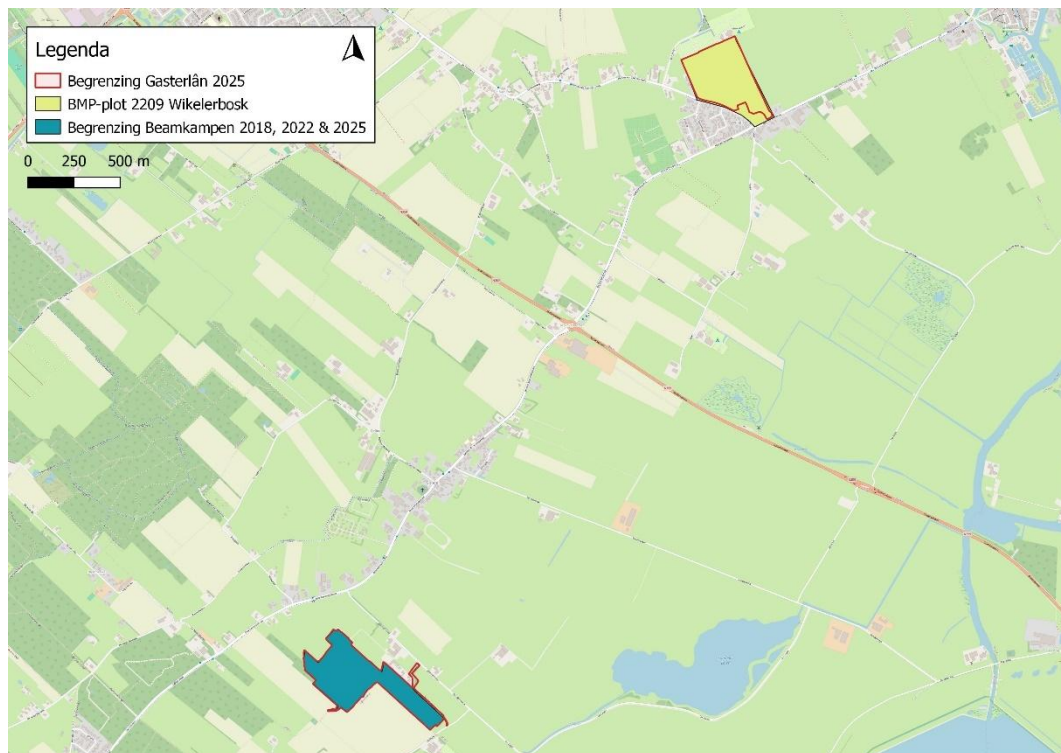
Figuur 3. Weergave van de verschillende gebieden rond De Feanhoop waarvoor vergelijkingen met eerdere jaren worden gemaakt op basis van territoria die binnen de begrenzing van 2025 vallen.

Petgatten de Feanhoop werd in 2003, 2010 en 2017 eerder op broedvogels gekarteerd door Sovon in opdracht van It Fryske Gea (Jager 2003, 2010; Jager & Postma 2018). Zo ook de Noarderkríte, maar dan niet in 2017. In beide gebieden vond in 2022 een broedvogelinventarisatie plaats in het kader van het Friese broedvogelmeetnet. Dat laatste geldt ook voor Bûtlân De Feanhoop wat in 2023 op alle soorten broedvogels werd geïnventariseerd.

Unlân fan Jelsma en Kobbelan zijn 1997 voor het eerst als BMP-proefvlak op alle soorten broedvogels geïnventariseerd (Kleefstra 1998). Daarna gebeurde dat jaarlijks in de periode 2002-22. In de periode 2012-22 is de verbindingszone aan deze jaarlijkse BMP-inventarisaties toegevoegd.

Het Wikelerbosk is sinds 2003 acht keer eerder op broedvogels geïnventariseerd. In 2003-05, 2009-10, 2018 en 2020 betrof dat een inventarisatie van alle soorten broedvogels (BMP-

A). In 2013 ging het om een kartering door Sovon in opdracht van It Fryske Gea en bleven verschillende soorten buiten schot (Jager 2013). Beamkamp werd in 2018 en 2022 op broedvogels geïnventariseerd (figuur 4).

Figuur 4. Weergave van de twee gebieden in Gaasterlân waarvoor vergelijkingen met eerdere jaren worden gemaakt op basis van territoria die binnen de begrenzing van 2025 vallen.

3.4 Weersomstandigheden

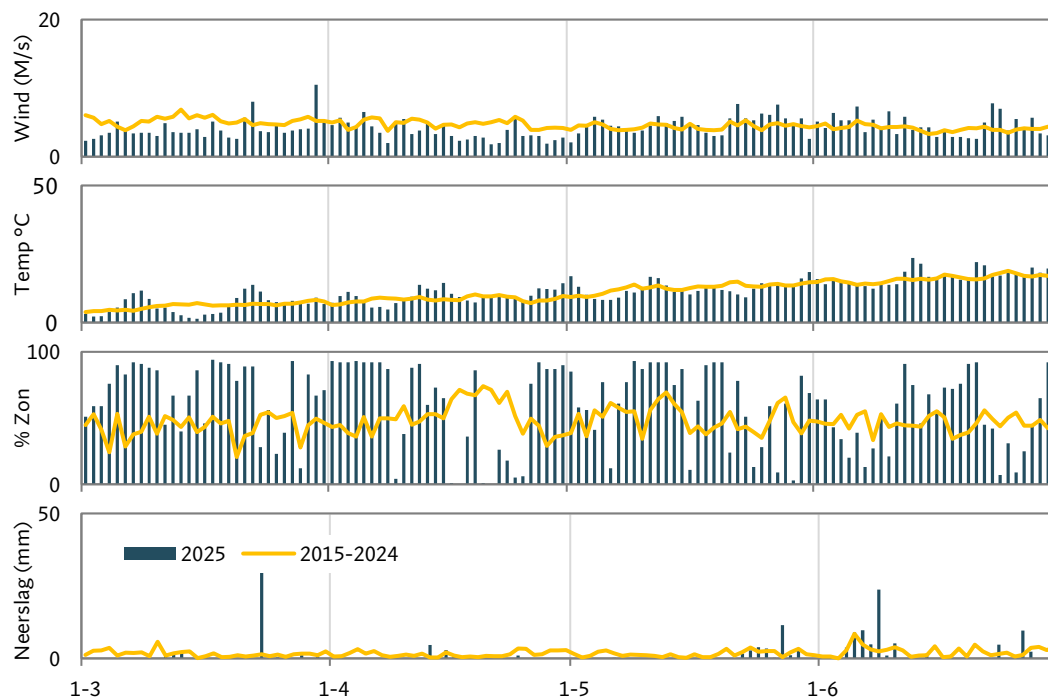
Het weer is van invloed op de vogelactiviteit en daardoor medebepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden (regen, windkracht >4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans en op zulke dagen wordt niet geïnventariseerd.

Het broedseizoen van 2025 werd voorafgegaan door een vrij zachte winter met in De Bilt 29 dagen waarop de temperatuur beneden het vriespunt kwam en twee dagen waarop het de hele dag bleef vriezen. Op slechts enkele dagen viel er sneeuw die even bleef liggen en de winter zal als geheel geen problemen hebben opgeleverd voor vogelsoorten die gevoelig zijn voor vorst en sneeuw. De hoeveelheid neerslag was deze winter iets kleiner dan gemiddeld. Waterstanden in veel gebieden weken daardoor aanvankelijk niet af van normaal. Eind februari zette echter een droge periode, die op veel plekken voortduurde tot eind mei, waardoor het voorjaar van 2025 het op twee na droogste was sinds het begin van de metingen in 1906. Het voorjaar karakteriseerde zich als zacht, zeer droog en zeer zonnig. Begin juni viel er op veel plekken vrij veel regen, maar dit compenseerde niet voor het opgelopen neerslagtekort. De neerslag beperkte zich vrijwel tot de eerste tien dagen van juni, waarna juni de op één na warmste juni sinds 1901 werd en eindigde met een hittegolf (28 juni-2 juli). De eerste twee dagen was het extreem warm met in het zuidoosten maximumtemperaturen van meer dan 35 °C.

In de bosgebieden was de zaadrecht van zomereik en beuk gemiddeld in 2024, die van de fijnsparren, sitkasparren en lariksen was alleszins redelijk. Ook douglas droeg redelijk, maar grove dennen lieten weinig zaad vallen in het voorjaar van 2025. De stand van de Bosmuis

was matig, die van Veldmuis iets minder dan gemiddeld (gegevens Rob Bijlsma), al waren lokale verschillen groot.

Met de vele zonneschijn en weinig wind en neerslag, was het voorjaar van 2025 ideaal voor het inventariseren van broedvogels. In figuur 6 zijn enkele variabelen van het dichtstbijzijnde weerstation in 2025, vergeleken met de voorgaande 10 jaar.

Figuur 5. Wind, temperatuur, zonneschijn en neerslag in Leeuwarden in het voorjaar van 2025, vergeleken met de periode 2015-2024. Bron: KNMI.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk geven we eerst de resultaten per inventarisatie-eenheid (De Feanhoop en Gaasterlân), zo ook voor de SNL-beheertypen. Bij de vergelijkingen staan de aantallen op gebiedsniveau voor de afzonderlijke terreinen binnen de inventarisatie-eenheden.

4.1 Broedvogels van De Feanhoop in 2025

In totaal werden in de het geïnventariseerde gebied 54 soorten vastgesteld als broedvogel (tabel 3). Hiervan staan er negen op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten (van Kleunen *et al.* 2017).

Tabel 3. Broedvogels van De Feanhoop in 2025, incl. de dichtheden per 100 ha. De aantallen zijn in §4.5 opgedeeld naar de reservaten die binnen de eenheid 'Feanhoop' liggen. Rode Lijstsoorten zijn vet weergegeven.

soort	N	N/100 ha	soort	N	N/100 ha
Grote Canadese Gans	4	3,6	Baardman	4	3,6
Grauwe Gans	80	71,1	Cetti's Zanger	2	1,8
Knobbelzwaan	3	2,7	Staartmees	1	0,9
Nijlgans	1	0,9	Fitis	63	56,0
Slobeend	2	1,8	Tjiftjaf	32	28,5
Krakeend	14	12,5	Rietzanger	105	93,4
Wilde Eend	34	30,2	Kleine Karekiet	45	40,0
Soepeend	6	5,3	Bosrietzanger	33	29,4
Fazant	3	2,7	Spotvogel	2	1,8
Koekoek	2	1,8	Snor	8	7,1
Houtduif	6	5,3	Sprinkhaanzanger	8	7,1
Waterral	2	1,8	Zwartkop	14	12,5
Waterhoen	5	4,5	Tuinfluit	15	13,3
Meerkoet	3	2,7	Grasmus	17	15,1
Fuut	2	1,8	Winterkoning	21	18,7
Kievit	1	0,9	Zanglijster	2	1,8
Zwarte Stern	30	1,8	Merel	9	8,0
Roerdomp	2	1,8	Grauwe Vliegenvanger	3	2,7
Bruine Kiekendief	2	1,8	Roodborst	1	0,9
Buizerd	3	2,7	Blauwborst	13	11,6
IJsvogel	2	1,8	Gekraagde Roodstaart	1	0,9
Grote Bonte Specht	2	1,8	Gele Kwikstaart	3	2,7
Gaai	1	0,9	Graspieper	6	5,3
Ekster	2	1,8	Boompieper	1	0,9
Zwarte Kraai	3	2,7	Vink	5	4,5
Pimpelmees	4	3,6	Putter	1	0,9
Koolmees	11	9,8	Rietgors	49	43,6

4.2 Broedvogels van Gaasterlân

De inventarisatie van de twee gebieden in Gaasterlân leverde een totaal van 25 soorten op, waarvan er 17 integraal zijn gekarteerd (tabel 4). Van deze soorten staat de Ransuil op de Rode Lijst. De overige acht niet gekarteerde maar wel aanwezige soorten betroffen Pimpelmees, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf, Winterkoning, Merel, Roodborst en Vink.

Tabel 3. Broedvogels van Gaasterlân in 2025, incl. de dichtheden per 100 ha. Rode Lijstsoorten zijn vet weergegeven.

soort	N	N/100 ha	soort	N	N/100 ha
Krakeend	1	3,9	Zwartkop	21	80,9
Wilde Eend	3	11,6	Grasmus	1	3,9
Holenduif	6	23,1	Boomklever	3	11,6
Houtduif	12	46,2	Boomkruiper	8	30,8
Buizerd	1	3,9	Spreuw	9	34,7
Ransuil	1	3,9	Zanglijster	4	15,4
Grote Bonte Specht	6	23,1	Gekraagde Roodstaart	2	7,7
Gaai	3	11,6	Appelvink	1	3,9
Zwarte Kraai	6	23,1			

4.3 SNL-beheertypen De Feanhoop

In figuur 6 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven voor De Feanhoop en in tabel 4 staan de beheertypen, beide met de kwalificerende vogelsoorten. Hoewel ‘vochtig hooiland’ in oppervlak ruim vertegenwoordigd is, is hier slechts één kwalificerende soort vastgesteld (Gele Kwikstaart). Het gaat hierbij met name om de Noarderkrte, waar broedvogels uitermate schaars waren. Op het beheertype ‘nat schraalland’ werd geen kwalificerende soort vastgesteld. Meest gevarieerd qua aantal soorten is het beheertype ‘veenmoeras’, gelegen in Petgatten De Feanhoop, Bûtlannen De Feanhoop en het Kobbelaan.

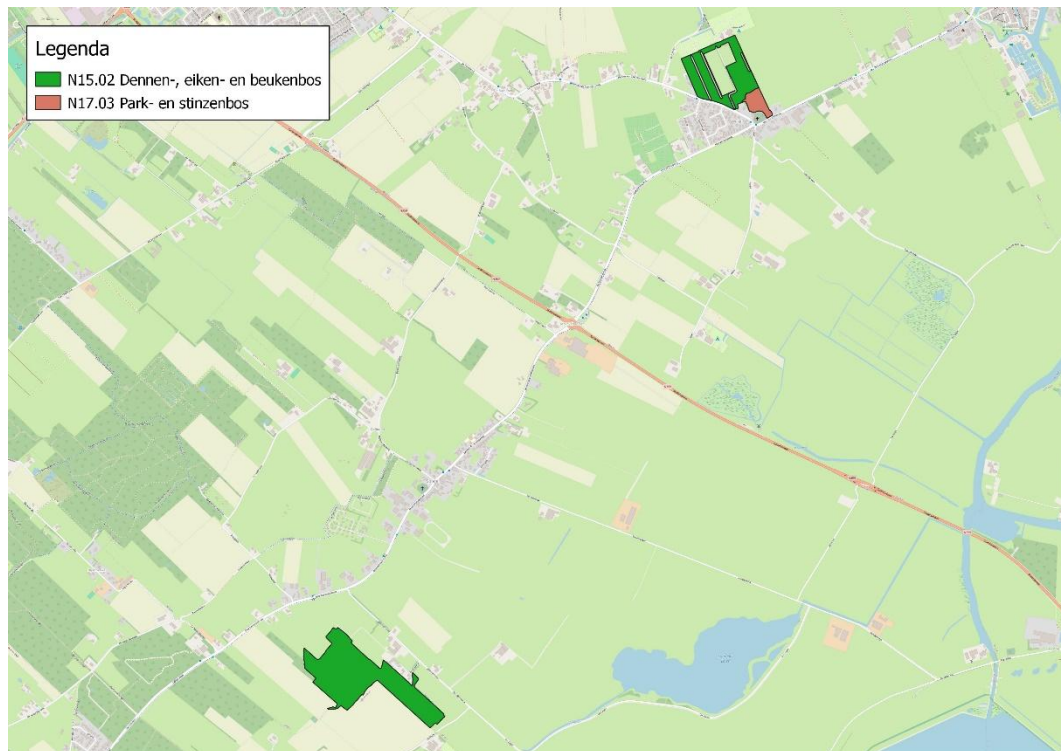
Figuur 6. SNL-beheertypen in het onderzoeksgebied van De Feanhoop.

Tabel 4. In ‘De Feanhoop’ voorkomende SNL-types met kwalificerende vogelsoorten. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen, net als vogelsoorten waarvoor geen territoria zijn vastgesteld.

beheertype	naam beheertype	opp (ha)	soort	N
N05.03	veenmoeras	16,7	Waterral	1
			Roerdomp	2
			Bruine Kiekendief	2
			Baardman	3
			Rietzanger	44
			Snor	7
			Sprinkhaanzanger	2
			Blauwborst	7
N05.04	dynamisch moeras	0,6	Roerdomp	1
			Blauwborst	1
N10.02	vochtig hooiland	21,1	Gele Kwikstaart	3
N14.02	hoog- en laagveenbos	14,1	Grote Bonte Specht	2
			Grauwe Vliegenvanger	3
			Blauwborst	1

4.4 SNL-beheertypen Gaasterlân

In figuur 7 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven voor Gaasterlân en in tabel 5 staan de beheertypen, beide met de kwalificerende vogelsoorten. In Gaasterlân gaat het om twee beheertypen. Op het beheertype ‘park- en stinzenbos’ werden geen kwalificerende soorten vastgesteld. Dat was wel het geval met het beheertype ‘dennen-, eiken- en beukenbos’ met Boomklever en Appelvink.

Figuur7. SNL-beheertypen in het onderzoeksgebied van Gaasterlân.

Tabel 5. In 'Gaasterlân' voorkomende SNL-types met kwalificerende vogelsoorten. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen, net als vogelsoorten waarvoor geen territoria zijn vastgesteld.

beheertype	naam beheertype	opp (ha)	soort	N
N15.02	dennen- eiken- en beukenbos	20,95	Boomklever	3
			Appelvink	1

4.5 Vergelijking met eerdere karteringen rond De Feanhoop

Alle gebieden rond De Feanhoop zijn eerder gekarteerd (zie § 3.3). Dat geeft de mogelijkheid vergelijkingen te maken, waarbij we kort wat opvallende zaken behandelen.

4.5.1 Petgatten De Feanhoop 2003-25

Petgatten de Feanhoop werd in 2003, 2010 en 2017 eerder op broedvogels gekarteerd door Sovon in opdracht van It Fryske Gea (Jager 2003, 2010; Jager & Postma 2018). In 2022 vond een broedvogelinventarisatie plaats in het kader van monitoring van broedvogels in natuurterreinen in Fryslân in 2020-2022. De resultaten van die tellingen staan weergegeven in tabel 6. Dat geeft een lijst met 64 soorten die in het gebied zijn vastgesteld. Daarin valt op de Grauwe Ganzen veel minder talrijk zijn dan zij zijn geweest. In 2014 bestond de populatie er nog uit 95 paren, maar met name predatie zou dat aantal hebben doen afnemen (Kleefstra 2020). Brandganzen verdwenen helemaal als broedvogel uit het terrein. Lange tijd was Petgatten De Feanhoop een van de vaste broedplaatsen van Brandganzen binnen de omgeving Alde Feanen-De Feanhoop (Kleefstra 2014). Eenden laten eenzelfde ontwikkeling zien, zoals afnemende aantallen Krakeenden en het verdwijnen van Slob- en Kuifeend. Weidevogels die tot broeden kwamen tussen beide petgatencomplexen komen in de betreffende veenweiden niet meer voor, op Graspieper na. Hoewel de soortensamenstelling van rietvogels gevarieerd is, laten ze op korte termijn (sinds de kartering in 2017) vrijwel alle een afname zien, wat voor een Rietzanger tegen de landelijke trend indruist. Ook het stabiele

aantal Snorren wijkt af van de positieve trend die we landelijk zien. Nieuwe in de lijst met broedvogels van de 'Petgatten' zijn Cetti's Zanger en Gekraagde Roodstaart.

Tabel 6. Vergelijkingstabel met aantallen broedvogels in Petgatten De Feanhoop (59,2 ha; figuur 3) tijdens gebiedskaracteringen in de periode 2003-25 (ng = niet geteld).

soort	03	10	17	22	25	soort	03	10	17	22	25
Grote Canadese Gans	0	0	1	1	3	Koolmees	ng	ng	ng	ng	4
Brandgans	6	12	9	0	0	Cetti's Zanger	0	0	0	0	1
Grauwe Gans	18	81	44	32	32	Fitis	ng	ng	ng	ng	24
Knobbelswaan	2	3	3	3	1	Tijftjaf	ng	ng	ng	ng	20
Nijlgans	2	4	1	2	1	Rietzanger	35	52	54	40	35
Wintertaling	1	0	0	0	0	Kleine Karekiet	37	61	58	20	14
Zomertaling	1	0	2	0	0	Bosrietzanger	19	31	39	8	19
Krakeend	11	12	16	12	6	Spotvogel	1	0	0	0	1
Wilde Eend	ng	21	15	ng	14	Snor	0	3	5	5	5
Soepeend	ng	ng	ng	ng	5	Sprinkhaanzanger	14	7	14	3	3
Slobeend	3	1	0	0	0	Zwartkop	2	7	11	11	7
Kuifeend	7	7	7	2	0	Tuinfluit	ng	7	17	ng	10
Fazant	0	0	1	2	2	Braamsluiper	1	0	1	0	0
Koekoek	2	2	1	1	2	Grasmus	14	13	17	13	9
Houtduif	ng	ng	ng	ng	2	Winterkoning	ng	ng	ng	ng	11
Waterral	2	6	7	0	2	Zanglijster	ng	ng	ng	ng	2
Waterhoen	2	3	4	ng	5	Merel	ng	ng	ng	ng	5
Meerkoet	27	20	30	ng	3	Grauwe Vliegenvanger	0	0	0	1	3
Fuut	0	1	0	1	2	Nachtegaal	0	0	1	0	0
Scholekster	2	1	1	0	0	Roodborst	ng	ng	ng	ng	1
Kievit	6	1	0	0	0	Blauwborst	6	10	10	3	8
Watersnip	1	0	1	0	0	Heggenmus	1	0	0	0	0
Tureluur	2	0	1	0	0	Gekraagde Roodstaart	0	0	0	0	1
Roerdomp	0	1	0	1	1	Gele Kwikstaart	0	2	1	2	0
Purperreiger	0	1	0	0	0	Witte Kwikstaart	0	0	2	0	0
Buizerd	2	1	2	1	0	Graspieper	1	4	2	4	4
IJsvogel	0	0	0	0	2	Groenling	0	1	0	0	0
Grote Bonte Specht	1	2	1	0	1	Vink	ng	ng	ng	ng	3
Gaai	5	ng	1	0	0	Goudvink	3	1	2	2	0
Zwarte Kraai	ng	2	2	ng	2	Putter	4	3	9	3	0
Matkop	1	1	1	0	0	Kneu	11	3	5	0	0
Pimpelmees	ng	ng	ng	ng	3	Rietgors	22	33	25	10	17

Beeld van de Bonnebusketten, het westelijke petgatencomplex in de Petgatten De Feanhoop. Links een legakker die volledig begroeid is geraakt met berken en elzen. Rechts ligt rietland met wilgenstruweel en met een keur aan rietzangvogels, waaronder ook Cetti's Zanger. Foto: Romke Kleefstra, 26 mei 2025.

4.5.2 Noarderkrite 2003-25

Noarderkrite werd eerder op broedvogels geïnventariseerd in 2003, 2010 en 2022. Dat levert een lijst van in totaal 32 verschillende soorten op (tabel 7). Op een paartje Kieviten en drie paar Gele Kwikstaart na verdwenen weidevogels uit het gebied. Ook eenden zijn er schaarser geworden. Rietvogels laten geen eenduidig beeld zien. Deze zijn of overwegend stabiel (Rietzanger, Sprinkhaanzanger) of namen af (Kleine Karekiet, Rietgors). Met de vestiging van Baardman en Blauwborst zijn de rietkragen iets soortenrijker geworden.

Tabel 7. Vergelijkingstabel met aantallen broedvogels in Noarderkrite (21,4 ha; figuur 3) tijdens gebiedskarteringingen in de periode 2003-25 (ng = niet geteld).

soort	2003	2010	2022	2025	soort	2003	2010	2022	2025
Grauwe Gans	0	4	6	5	Baardman	0	0	0	1
Krakeend	1	6	2	3	Rietzanger	6	13	19	16
Wilde Eend	ng	11	ng	5	Kleine Karekiet	16	15	ng	11
Slobeend	1	0	0	0	Bosrietzanger	3	1	1	8
Tafeleend	3	2	0	0	Sprinkhaanzanger	5	4	0	4
Kuifeend	1	4	0	0	Grasmus	1	1	2	1
Meerkoet	7	5	0	0	Winterkoning	ng	ng	ng	1
Waterhoen	2	0	0	0	Merel	ng	ng	ng	1
Kwartelkoning	1	0	0	0	Heggenmus	1	0	0	0
Fuut	3	1	0	0	Blauwborst	0	0	3	2
Scholekster	0	1	0	0	Roodborsttapuit	0	0	1	0
Kievit	0	2	1	1	Gele Kwikstaart	3	7	5	3
Grutto	0	2	0	0	Witte Kwikstaart	3	1	0	0
Wulp	1	1	1	0	Graspieper	0	0	1	0
Tureluur	0	1	0	0	Kneu	0	0	2	0
Zwarte Kraai	1	1	0	0	Rietgors	10	12	ng	6

4.5.3 Bûtlân De Feanhoop 2023-25

Bûtlân De Feanhoop werd twee jaar geleden ook op broedvogels geïnventariseerd. Het totale aantal soorten over beide jaren bedraagt 32. Met name de lijst met rietlandsoorten is gevarieerd. In 2025 bleek ook de Cetti's Zanger zich te hebben gevestigd. Voor 2025 ontbreekt de Roerdomp, alhoewel die wel tijdens de laatste ronde op 16 juni in het rietland riep. Die waarneming valt echter buiten de datumgrenzen van het BMP (Vergeer *et al.* 2023).

Tabel 8. Vergelijkingstabel met aantallen broedvogels in Bûtlân De Feanhoop (6,8 ha; figuur 3) tijdens broedvogelinventarisaties in 2023 en 2025.

soort	2023	2025	soort	2023	2025
Grauwe Gans	3	2	Cetti's Zanger	0	1
Krakeend	1	0	Fitis	3	4
Wilde Eend	0	4	Tjiftjaf	1	4
Soepeend	0	1	Rietzanger	10	17
Kuifeend	0	0	Kleine Karekiet	6	11
Fazant	0	1	Bosrietzanger	3	5
Houtduif	0	2	Snor	1	1
Waterral	1	0	Sprinkhaanzanger	1	0
Roerdomp	1	0	Zwartkop	0	1
Bruine Kiekendief	0	1	Tuinfluit	2	0
Buizerd	1	1	Grasmus	3	5
Grote Bonte Specht	0	0	Winterkoning	1	1
Ekster	1	1	Merel	0	1
Koolmees	0	2	Blauwborst	0	1
Pimpelmees	1	0	Putter	0	1
Baardman	0	1	Rietgors	7	7

4.5.4 Unlân fan Jelsma 1997-2025

Het Unlân fan Jelsma is al sinds 1997 een BMP-proefvlak (tabel 9), waar 46 verschillende soorten broedvogels zijn vastgesteld. Wat nog het meest opvalt in de lange reeks is dat soorten die jaarlijks aanwezig zijn wel in aantal fluctueren, maar door de bank genomen behoorlijk stabiel in aantal zijn, zoals bijvoorbeeld Pimpelmees, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Winterkoning en Rietgors. Het lijkt alsof er weinig ontwikkeling in het gebied zit, alsof het niet verouderd (of verjongd). Dat is ook de eigen anekdotische indruk, want het gebied lijkt er ongeveer hetzelfde bij te liggen als in 1997 (Kleefstra 1998). In de lijst met 48 soorten staan veel soorten die sporadisch aanwezig zijn als broedvogel en/of die inmiddels al jaren afwezig zijn, waarvan sommige al vele jaren. Het gaat dan om Bergeend, Kuifeend, Fazant, Koekoek, Havik, Matkop, Kleine Karekiet, Sprinkhaanzanger, Braamsluiper, Boomkruiper, Grote Lijster, Grauwe Vliegenvanger, Blauwborst, Gekraagde Roodstaart en Ringmus. Twee soorten waren nieuw in 2025 in de soortenlijst: Ekster en Staartmees.

4.5.5 Kobbelân 1997-2025

Het Kobbelân werd in 1997 gelijktijdig met het Unlân fan Jelsma aangemeld als BMP-proefvlak en kent dezelfde reeks aan inventarisatiejaren als het Unlân (tabel 10). Sinds 1997 zijn 39 soorten broedvogels vastgesteld, overwegend watervogels en rietlandsoorten. Wat opvalt is dat de meeste watervogels zijn afgenomen of verdwenen (eenden en Meerkoeten) en dat de meeste rietzangvogels door de bank genomen stabiel in aantal zijn. Daar wijken zowel Grauwe Gans als Rietzanger van af met grotere aantallen in 2025. Grote Canadese Gans kon in 2025 als enige nieuwe soort aan de lijst worden toegevoegd. Zwarte Stern vestigde zich vanaf het moment dat er nestvlotten werden uitgelegd.

4.5.6 Verbinding Kobbelân-Unlân fan Jelsma 2012-25

Na het realiseren van de verbindingzone tussen het Kobbelân en Unlân fan Jelsma is het jaren achtereen geïnterviewd als BMP-proefvlak (tabel 11). Dat leverde voor de periode 2012-25 30 soorten broedvogels op, waarvan de meeste sporadisch werden vastgesteld. In 2025 ging het om zeven soorten. Enige ontwikkeling is uit de reeks niet op te maken, omdat het gebied er al sinds de aanleg hetzelfde bij ligt (geen ontwikkeling van rietland of struwelen).

Verbindingszone Kobbelân-Unlân fan Jelsma. Foto: Romke Kleefstra, 5 mei 2025.

Tabel 9. Vergelijkingstabel met aantallen broedvogels in het Unlân fan Jelsma (12,8 ha; figuur 3) tijdens broedvogelinventarisaties in de periode 1997-2025.

soort	1997	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2025
Nijlgans	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergeend	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krakeend	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	2	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0
Wilde Eend	5	9			7	10	3	4	4	4	2	3	1	3	3	3	1	4	4	2	3	6	5
Kuifeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fazant	4	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koekoek	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Houtduif	6	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1	2	2	3	1	3	1	1	0	1	1	1	2
Meerkoet	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0
Havik	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Buizerd	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2
Grote Bonte Specht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Gaai	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
Ekster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Zwarte Kraai	3	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1
Matkop	1	0	0	2	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	2	1	1	0	0	0
Pimpelmees	1	0	1	0	2	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	2	2	2	1	0	0
Koolmees	5	2	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	2	2	1	1	1	4
Staartmees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Fitis	31	24	24	23	27	22	26	19	25	28	25	26	23	21	26	21	14	15	18	17	16	13	33
Tjiftjaf	11	3	6	11	8	5	7	5	7	7	12	10	7	17	11	12	12	10	10	12	11	10	8
Rietzanger	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1
Kleine Karekiet	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Bosrietzanger	6	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	6	0	0	0	0	1	0	0	1
Spotvogel	5	1	0	3	4	1	1	1	3	2	6	6	3	1	0	3	0	1	0	0	0	0	1
Sprinkhaanzanger	0	0	0	0	0	2	2	0	1	1	1	0	2	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
Zwartkop	2	0	0	1	2	0	2	0	0	1	4	0	1	2	2	2	3	2	2	5	2	0	5
Tuinfluit	7	5	7	6	6	0	8	10	7	8	4	6	6	5	7	6	7	7	8	9	6	9	5
Braamsluiper	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Grasmus	4	0	1	0	2	3	1	0	3	2	4	4	5	5	6	5	7	3	3	2	4	4	2
Winterkoning	7	9	8	13	8	12	13	9	6	4	3	4	3	5	8	7	6	8	10	10	5	8	8
Boomkruiper	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zanglijster	2	1	2	0	1	0	0	1	0	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	0	0	0
Grote Lijster	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Merel	5	2	3	3	2	3	4	4	4	3	2	2	4	4	4	3	4	3	3	2	1	1	2
Gr Vliegenvanger	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roodborst	0	0	1	2	2	0	2	2	1	1	0	3	4	0	3	2	1	2	1	1	1	0	0
Blauwborst	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	3	3	6	4	3	1	0	0	0	0	0	0
Nachtegaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gekraagde Roodstaart	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ringmus	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heggenmus	2	3	1	2	2	1	1	1	1	2	2	0	1	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0
Boompieper	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vink	5	6	4	5	6	7	9	6	6	7	7	2	5	2	3	3	2	3	4	4	4	1	1
Kneu	6	2	2	5	7	3	3	1	2	3	2	3	3	1	2	0	1	1	0	1	0	0	0
Rietgors	3	2	1	1	3	1	6	2	2	3	1	2	2	2	3	2	0	3	3	3	2	1	2

Tabel 10. Vergelijkingstabel met aantallen broedvogels in het Kobbelân (8,5 ha; figuur 3) tijdens broedvogelinventarisaties in de periode 1997-2025.

soort	1997	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2025
Grote Canadese Gans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Grauwe Gans	0	0	1	1	3	2	0	0	2	2	3	3	2	6	3	2	3	6	5	5	9	14	21
Knobbelzwaan	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1
Zomertaling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slobeend	1	3	0	2	0	2	1	1	0	1	1	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Krakeend	1	1	2	2	1	0	4	1	2	3	3	2	2	3	2	2	2	0	1	2	0	0	1
Wilde Eend	8	13	11	10	8	10	7	9	8	8	8	9	8	6	6	3	8	4	6	3	2	1	3
Soepeend	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tafeleend	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0
Kuifeend	2	1	1	3	1	0	0	1	4	2	2	3	1	1	2	1	1	0	1	1	0	0	0
Fazant	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koekoek	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waterral	0	2	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	2	1	1	0
Waterhoen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meerkoet	3	2	2	4	2	1	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2	3	1	3	1	3	0	0
Kievit	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wulp	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zwarte Stern	0	0	0	0	0	0	5	8	12	11	17	26	28	26	22	20	26	22	32	28	34	26	30
Roerdomp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1
Purperreiger	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruine Kiekendief	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Zwarte Kraai	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baardman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	2
Veldleeuwerik	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fitis	2	1	2	1	3	2	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	2
Rietzanger	10	8	9	11	8	6	9	13	10	11	9	6	8	6	10	8	10	8	9	17	11	13	26
Kleine Karekiet	7	4	7	9	8	7	5	5	5	5	6	2	8	4	10	4	8	5	5	6	6	6	8
Bosrietzanger	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Snor	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	2	3	4	5	3	2
Sprinkhaanzanger	0	1	0	2	3	1	1	1	1	2	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	2	1
Braamsluiper	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grasmus	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zanglijster	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Merel	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Blauwborst	1	1	3	0	2	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1	0	0	1	1	1	0	1	1
Witte Kwikstaart	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Graspieper	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kneu	0	1	0	2	3	2	3	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Rietgors	10	6	7	10	12	10	7	3	5	9	4	6	8	7	9	10	11	13	10	12	13	8	13

Nat rietland in het Kobbelân.. Foto: Romke Kleefstra, 14 april 2025.

Tabel 11. Vergelykingstabel met aantallen broedvogels in de Verbinding Kobbelân-Unlân fan Jelsma (10,2 ha; figuur 3) tijdens broedvogelinventarisaties in de periode 2012-25.

soort	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2025
Grote Canadese Gans	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Grauwe Gans	0	0	3	3	2	1	2	0	4	2	5	15
Nijlgans	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergeend	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0
Zomertaling	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Slobeend	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Krakeend	0	0	3	2	2	1	2	3	2	3	1	4
Wilde Eend	0	0	4	1	0	1	4	4	3	2	4	3
Soepeend	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Wintertaling	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tafeleend	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0
Kuifeend	0	2	3	2	4	3	1	3	2	3	1	0
Meerkoet	0	1	0	1	1	2	2	3	1	2	2	0
Fuut	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0
Geoorde Fuut	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Scholekster	2	2	2	2	2	1	1	2	1	2	2	0
Kievit	4	3	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0
Kleine Plevier	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grutto	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tureluur	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Visdief	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Veldleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Rietzanger	1	1	2	1	1	2	0	1	2	2	1	2
Kleine Karekiet	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0
Sprinkhaanzanger	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Gele Kwikstaart	0	0	1	1	1	0	1	0	2	2	1	0
Witte Kwikstaart	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0
Graspieper	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2
Rietgors	0	1	1	1	1	2	1	1	1	0	0	2

Verruigd grasland met pitrus in de Verbinding Kobbelân-Unlân fan Jelsma. Foto: Romke Kleefstra, 5 mei 2025.

4.6 Vergelijking met eerdere karteringen in Gaasterlân

Beide bosgebieden in Gaasterlân zijn eerder gekarteerd (zie § 3.3). Het Wikelerbosk is sinds 2003 acht keer eerder op broedvogels geïnventariséerd. Beamkamp werd in 2018 en 2022 op broedvogels geïnventariséerd (figuur 4).

4.6.1 Wikelerbosk 2003-25

In de periode 2003-23 werden 39 soorten broedvogels in het Wikelerbosk vastgesteld (tabel 12). Het ligt in de lijn der verwachtingen dat met het ouder worden van het park en bos dat broedvogels van oudere bossen profiteren, maar dat is in de aantallen van bijvoorbeeld Grote Bonte Specht, Boomkruiper en Boomklever niet terug te zien. In 2025 was het bos wat soortenarmer. In de jaren 2012-22 ging het om gemiddeld 28 soorten, terwijl in 2025 21 werden vastgesteld. In vergelijking tot de laatste BMP-inventarisatie van 2020 ontbraken Turkse Tortel, Buizerd, Kauw, Staartmees, Tuinfluiter, Bonte Vliegenvanger, Ringmus, Heggenmus, Groenling en Putter. Een verklaring voor dit verschil ligt waarschijnlijk deels aan het groter aantal bezoeken wat tijdens de BMP-inventarisaties werd gebracht, mogelijk aangevuld met broedgegevens uit nestkastjes. Een deel van deze soorten was wel net buiten het gebied aanwezig als broedvogel.

Tabel 12. Vergelijkingstabel met aantallen broedvogels in het Wikelerbosk (12,7 ha; figuur 4) tijdens broedvogelinventarisaties in de periode 2003-25.

soort	2003	2004	2005	2009	2010	2013	2018	2020	2025
Wilde Eend	2	1	3	2	4	ng	1	3	3
Koekoek	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Holenduif	2	3	3	2	1	ng	3	3	6
Houtduif	9	6	8	7	5	ng	6	7	9
Turkse Tortel	1	2	2	1	1	ng	1	2	0
Buizerd	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Ransuil	1	1	1	0	0	0	0	0	1
Grote Bonte Specht	3	3	3	3	3	5	3	3	4
Gaai	1	1	1	1	1	ng	2	1	2
Kauw	2	3	1	3	2	ng	0	2	0
Roek	52	31	29	0	0	0	0	0	0
Zwarte Kraai	1	2	2	2	2	ng	3	2	5
Pimpelmees	10	10	10	11	8	ng	10	11	ng
Koolmees	15	13	18	11	7	ng	18	19	ng
Staartmees	1	1	1	0	1	ng	1	1	0
Fitis	14	19	17	12	13	ng	9	13	ng
Tjiftjaf	10	14	10	9	6	ng	9	12	ng
Spotvogel	0	1	0	0	0	1	0	0	0
Zwartkop	10	6	9	5	6	ng	11	14	8
Tuinfluiter	3	1	3	1	3	ng	3	3	0
Braamsluiper	0	0	1	0	0	1	0	0	0
Winterkoning	31	25	19	13	12	ng	15	17	ng
Boomklever	1	1	2	3	2	6	3	3	3
Boomkruiper	6	5	6	5	6	8	5	5	5
Spreeuw	11	3	10	3	4	ng	5	6	9
Zanglijster	7	5	8	6	2	ng	7	5	2
Grote Lijster	0	1	1	1	0	0	0	0	0
Merel	16	14	23	12	14	ng	7	10	ng
Gauwe Vliegenvanger	0	0	0	0	0	2	1	0	0
Roodborst	11	12	6	4	4	ng	13	15	ng
Bonte Vliegenvanger	0	0	0	0	0	0	2	2	0
Gekraagde Roodstaart	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Ringmus	1	1	0	2	4	0	0	1	0
Heggenmus	1	1	0	2	0	ng	1	1	0
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	1	0	1	0	0
Vink	14	13	11	6	8	ng	10	11	ng
Appelvink	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Groenling	0	0	0	0	0	2	1	1	0
Putter	0	0	0	0	0	3	0	1	0

4.6.2 Beamkamp 2018-25

Van Beamkamp zijn drie SNL-broedvogelinventarisaties bekend in een korte periode (2018-25). Algemene soorten bleven daarbij buiten schot. Tijdens de drie inventarisatie werden in totaal 18 verschillende soorten broedvogels vastgesteld (tabel 13).

Tabel 13. Vergelijkingstabel met aantallen broedvogels in het Wikelerbosk (13,9 ha; figuur 4) tijdens broedvogelinventarisaties in de periode 2018-25.

soort	2018	2022	2025	soort	2018	2022	2025
Houtduif	0	1	3	Braamsluiper	1	0	0
Buizerd	0	1	1	Grasmus	1	0	1
Grote Bonte Specht	3	4	2	Boomkruiper	5	4	3
Gaai	0	1	1	Zanglijster	4	2	2
Zwarte Kraai	0	1	1	Gauwe Vliegenvanger	1	1	0
Matkop	3	1	0	Gekraagde Roodstaart	0	0	1
Spotvogel	1	0	0	Heggenmus	1	1	0
Zwartkop	10	17	13	Appelvink	2	1	1
Tuinfluit	4	1	0	Putter	2	0	0

Beamkamp. Foto: Jelle Postma, 17 april 2025.

4.7 Soortbesprekingen

Grauwe Gans

In de gebieden rond De Feanhoop werden 80 paar Grauwe Gans vastgesteld, waarvan 32 in de Petgatten De Feanhoop, vijf op de Noarderkrite, twee in Bûtlân De Feanhoop en 21 in het Kobbelân. Alleen voor het laatste gebied betekent dat een toename, alhoewel het onduidelijk is of al deze paren wel tot broeden kwamen, want nesten werden maar spaarzaam gevonden. Vooral de ontwikkeling in Petgatten De Feanhoop valt op. Het aantal broedparen piekte hier in de periode 2010-14 met 81-95 paren, waarna dat aantal afnam naar 32 paren in zowel 2022 als 2025. Op basis van nesten zoeken in de periode 2014-20 is meermalen vastgesteld dat Grauwe Ganzen in het gebied te kampen hebben met predatie. Daarnaast werden tijdens drone-tellingen van ganzennesten in de Petgatten De Feanhoop in 2020 ook meerdere Vossen waargenomen (Kleefstra 2020). Dit lijkt van invloed te zijn op de aantalsafname. In het gebied werden op 5 mei 6 gezinnen gezien met in totaal 18 jongen. Deze verdwenen vervolgens uit het gebied, vermoedelijk naar de maalkom achter het Noordergemaal, waar zowel Grauwe ganzen als Grote Canadese Ganzen met jongen zich gedurende het voorjaar verzamelden en bij naderend gevaar de Wide le opzwommen.

Zwarte Stern

Zwarte Sterns broeden al van oudsher in het Kobbelân en de directe omgeving daarvan (o.a. Modderige Bol, It Eilân). Nadat in 2007 nestvlotten voor Zwarte Sterns in het Kobbelân kwamen te liggen, vestigde de soort zich snel en gaat het inmiddels zo'n 15 jaar om 22-37 broedparen. Daarmee behoort de kolonie tot een van de belangrijkste in Fryslân, waar bovendien in veel jaren het broedsucces voldoende was om de populatie in stand te houden >1 jong/paar; Jellema 2025). Het uiteindelijke broedsucces in 2025 is onbekend. Tijdens de laatste ronde op 16 juni waren 30 van de 53 vlotten bezet, met op 17 vlotten nog eieren en op 13 vlotten kuikens.

Opvallend is de ruime verspreiding van Zwarte Sterns in en rond de Alde Feanen in 2025. In totaal werden in en rond de Alde Feanen 151 vlotten uitgelegd en kwamen 76 paren tot broeden, waarvan drie op natuurlijke nesten (Jellema 2025).

Roerdomp

In de Alde Feanen en omliggende Fryske Gea-gebieden zijn Roerdompen beduidend talrijker geworden dan zij jarenlang waren. Een integrale kartering van de Alde Feanen (ruim 2100 ha) leverde in 2023 20 territoria op, en nog eens vijf op It Eilân bij Goëngahuizen (Kleefstra & Scholten 2023). In 2025 waren in gebieden rond De Feanhoop op verschillende plekken Roerdompen actief. Het leidde tot twee territoria binnen de geïnventariseerde terreinen (Kobbelân en Petgatten De Feanhoop). Daarnaast werden tijdens de laatste ronde in Bûtlân De Feanhoop ook een Roerdomp gehoord, maar deze waarneming viel buiten de datumgrenzen van het BMP. Ook zat er een Roerdomp in Fryske Gea-gebied Kraanlannen bij De Feanhoop (J. Kleefstra).

Cetti's Zanger

In de geïnventariseerde gebieden rond De Feanhoop zongen gedurende het voorjaar Cetti's Zangers in Petgatten De Feanhoop en Bûtlân De Feanhoop. De soort is in de regio met een opmars bezig. In de Alde Feanen liet de eerste Cetti's Zanger zich in 2016 horen (Sikkema 2017), waarna een integrale kartering in 2023 6 territoria opleverde (Kleefstra & Scholten 2023). In de Kraanlannen bij De Feanhoop vestigde de soort zich in 2022 als broedvogel en gaat het inmiddels om 2-3 territoria (gegevens J. Kleefstra). Zowel in de Petgatten als in het Bûtlân lieten de Cetti's Zangers zich iedere ronde horen.

Kolonie Zwarte Sterns in het Kobbelân Foto: Romke Kleefstra, 16 juni 2025,.

Literatuur

Jager K. 2003. Broedvogels van Petgatten de Feanhoop in 2003. Sovon-inventarisatierapport 2003/32. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Jager K. 2010. Broedvogels van natuurreservaat Petgatten de Feanhoop in 2010. Sovon-inventarisatierapport 2010/48. Sovon Vogelonderzoek, Nijmegen.

Jager K. 2013. Broedvogels van het Wikelerbosk in 2013. Sovon-rapport 2014/03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Jager K. & Postma J. 2018. Broedvogels in natuurreservaten van It Fryske Gea in 2017. Sovon-rapport 2018/05. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Jellema G. 2025. Blaustirns in de deelgebieden van het Nationaal Park De Alde Feanen 2025. Verslag Blaustirns werkgroep Nationaal Park De Alde Feanen, Grou.

Kleefstra R. 1998. Fan Botmar tot Kraenlân. Broedvogelinventarisatie van vier Fryske Gea-terreinen in het Zwettegebied in de Lage Midden van Friesland in 1997. Twirre 9 (1): 10-14.

Kleefstra R. 2014. Gotland in het klein: broedende Brandganzen in de Oude Venen in 1999-2010. Limosa 87: 193-202.

Kleefstra R. 2020. Grauwe Ganzen in terreinen van It Fryske Gea in 2020. Sovon-rapport 2020/85. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Kleefstra R. & Scholten S. 2023. Alde Feanen, It Eilân, De Burd en Fônejacht in 2023. Sovon-rapport 2023/98. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Kleefstra R., Voslamber B., Stahl J. & Schekkerman H. 2015. Grauwe Ganzen in terreinen van It Fryske Gea in 2014 en 2015: een onderzoek naar broedpopulaties, broedsucces en populatiebeheer. Sovon-rapport 2015/05. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Manen W. 2024. Handreiking gebiedskarteringen broedvogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlage 1 Soortkaarten De Feanhoop en Gaasterlân 2025.

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl).

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
024 7 410 410

info@sovon.nl
www.sovon.nl

Sovon Vogelonderzoek Nederland werkt met een ISO 9001 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem, gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Dit rapport is met uiterste zorg door Sovon (en eventuele andere partijen) opgesteld. Sovon aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens van dit onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.